

RECONSTRUIȚI: O EXPLICAȚIE

Virgil Ștefan NIȚULESCU

1999 a fost un an greu și pentru *Revista muzeelor*: toate numerele au apărut cu mari întârzieri, calitatea hârtiei a fost mai proastă decît oricînd, în istoria de peste 35 de ani a publicației, numărul abonamentelor a scăzut vertiginos și, aparent, inexplicabil (pentru o țară care se laudă cu atîtea instituții de cultură și cu atîția iubitori de cultură), în vreme ce greșelile de tipar și de corectură s-au înmulțit (ajungînd la o densitate de nesuportat, chiar în ultimul număr din anul trecut), revista nu a ajuns în străinătate decît cu foarte mari întârzieri, numărul redactorilor a scăzut, salariile pentru luna mai s-au plătit, cu greu, în decembrie, iar cele din decembrie nu vor fi plătite înainte de mai etc. Sigur, există cîte o explicație rațională pentru toate aceste nereușite, există cîte o vină precisă pentru fiecare eșec. Nu le voi aminti, acum, pe toate și nu voi arăta, acuzator, către alții - avînd, eu însumi, cele mai multe responsabilități -, dar nici nu voi abandona un program, atîta timp cît nu spiritul de demisie a fost cel care a făcut ca *Revista muzeelor* să supraviețuiască decedului unei dictaturi; ar fi nedrept față de cei care au scris și au trudit la apariția fiecărui rînd tipărit. Desigur, greșelile se plătesc, și ele se traduc prin bilanțul negativ, schițat mai sus, bilanț pentru care avatarurile de natură administrativă nu se pot constitui în

scuze credibile, în situația în care ultimii ani au adus pe piață cîteva apariții editoriale remarcabile, iar curba descendentă pe care intraseră periodicele culturale din România de după 1990 - 1991 pare, în sfîrșit, să își schimbe direcția. Ajunși aici, tot ce putem spera - în ton cu speranțele întregii societăți românești - este că mai rău de atît nu se poate și că, în sfîrșit, ne vom putea reînscris pe un sens ascendent, pentru a reveni în normalitate. Avem și unele premise.

Încă de la mijlocul lunii decembrie a anului trecut, *Revista muzeelor* a intrat pe „piața” publicațiilor electronice, deocamdată, prin amabilitatea Institutului de Memorie Culturală, și numai prin indexul general al publicației, cel care a fost și tipărit în numererele 5-6/1998 și 1-2/1999. Sperăm, însă, ca, în următoarele 5-6 luni, să putem îmbunătăți conținutul acestei variante a publicației, astfel încât cei care vor deschide pagina <http://www.cimec.ro> să poată citi și altceva decît cei care se vor fi abonat la revistă.

CeDoM - o inițiativă despre care am scris în ultima noastră apariție de anul trecut - a devenit o realitate. Cine nu crede este invitat să-i treacă pragul, pentru a se convinge.

Premiul *Revistei muzeelor* și al Comitetului Național Român ICOM încearcă să își găsească primul destinatar, chiar dacă, din păcate, ziua în care ar fi trebuit să se încheie

înscriserile a fost abia ziua în care publicația cuprinzând anunțarea concursului a început să fie distribuită către abonați. Oricum, la închiderea înscrierii prelungite, am înregistrat 7 expoziții și ne va face plăcere să anunțăm o anunțăm pe cea câștigătoare, în următorul număr al revistei.

Invitația adresată colaboratorilor noștri de a ne trimite articole pentru un număr special dedicat problemelor de conservare și restaurare a fost luată în serios de un grup de specialiști, între care, cei din Sibiu și cei din Iași - care s-au dovedit a fi și cei mai harnici. Numărul articolelor primite spre publicare a depășit cu mult așteptările noastre, astfel încât am dedicat acestei teme atât nr. 3-4, cât și nr. 5-6 din 1999. Mai mult decât atât, ne-au mai sosit câteva articole și după ce ultimul număr al anului trecut se afla, deja, la tipar. Am inclus aceste materiale în paginile care urmează.

Ceea ce, fără îndoială, nu am reușit să aprindem între copertile publicației noastre, este spiritul dialogului; nu neapărat al polemicii, dar măcar al unui dialog purtat între oameni care au aceeași profesie și care urmăresc slujirea aceluiași interes: cel public. Adeseori, am avut senzația că cele mai incitante dintre articolele publicate în ultimii 2 - 3 ani au fost ori necitite ori erau de necitit și că, în orice caz, nu se deosebeau, cu nimic, de articolele scrise „cuminte“ și conformist, pentru că urmarea a fost aceeași, în toate cazurile: tăcerea. Nici măcar publicarea proiectelor de lege - așteptate, atîta amar de ani, de întregă breaslă a muzeografilor din

România -, la începutul lui 1999, nu a părut să trezească interesul cititorilor, într-o asemenea măsură încît să îi determine să ne scrie, pentru a-și exprima uimirea, admirația, mînia, respectul sau orice altceva - firește, în termenii unui discurs logic și argumentat. Înțelegînd că nu am știut să alcătuiam sumare suficient de interesante, încercăm, în numărul de față, să provocăm un dialog, publicînd două puncte de vedere diferite, despre un singur (nou) muzeu: Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței de la Sighet... Un muzeu înnoit, așa cum este Muzeul Național de Artă din Cluj - Napoca, a fost apreciat, pentru realizările sale, de un juriu internațional. Un altul, Muzeul Municipiului București, încearcă să obțină o consacrare națională. Am fi dorit să avem, și pentru aceste expoziții, mai multe puncte de vedere (ar fi fost, cu necesitate, diferite, chiar dacă nu erau opuse); nu a fost posibil. Așteptăm, în continuare, opiniile dvs., ale cititorilor - singura rațiune pentru care această revistă (mai) există -, pentru că, sîntem convinși, nu avem cum să gîndim, cu toții, la fel și avem nevoie de un dialog, sincer și aplicat, pentru a putea să vedem ce este bine și ce este rău în muzeele noastre.

Iată, așadar, câteva motive pentru care ne vedem nevoiți să luăm revista (nu și viața) de la capăt. În fond, nu numai această publicație încearcă, mereu, să se reconstruiască; același lucru se întîmplă și cu muzeele. Unele au reușit să dea schela jos și să arate, deja, noua față a instituției. Altele, abia acum fac planuri și devize pentru a vedea

care sînt costurile unei regîndiri, mai mult sau mai puţin radicale, a aşezămîntului muzeal. Vom găzdui, aşa cum credem că este normal, cu prioritate, reflecţiile prilejuite de aceste frămîntări, evident, cu condiţia ca ele să capete formă scrisă. Altfel, nu ni se pare normal ca unul dintre cei mai cunoscuţi specialişti în conservare - l-am numit pe Aurel Moldoveanu - să critice, *de plano*, proiectul legii protejării patrimoniului cultural naţional, şi acest lucru să nu stîrmească nici o replică (nici pro, nici contra). Nu ni se pare normal ca unul dintre cei mai valoroşi manageri muzeali din România - l-am numit pe Corneliu Ioan Bucur - să se judece cu unul dintre cei mai eficienţi miniştri post-decembrişti - l-am numit pe Ion Caramitru - şi acest fapt să nu stîrmească nici o reacţie şi nici o încercare de a cîntări situaţia. Nu ni se pare normal ca unul dintre cele mai cunoscute muzee româneşti peste hotare - am numit Muzeul Ţăranului Român - să fie, în continuare, considerat - de către unii colegi - o oroare, dar numai în şuete rostuite în jurul unui pahar de vin, şi fără nici o critică serioasă, obiectivă şi argumentată (în scris, bineînţeles). Nu ni se pare firească nici constatarea că a mai dispărut un muzeu sau că a mai fost demis un director, că cine şite ce partid de pripas, în urgentă nevoie de sediu, a dispus „rechiziţionarea“ unei clădiri muzeale şi mutarea, peste noapte, a patrimoniului, şi că acestea nu ar fi lucruri suficient de serioase pentru a fi dezbătute în revistă. Şi nici nu credem că spaimetele stîrnite ba de bugetele în continuă şi veşnică scădere, ba de preconizata mutare a

oficiilor judeţene pentru patrimoniul cultural naţional la inspectoratele judeţene pentru cultură ar fi subiecte prea mărunte pentru a nu constitui obiect de dispută publicistică. Rămînerea acestor discuţii la nivelul birfelor şi la cel al reproşurilor rostite între patru ochi este păguboasă pentru toată lumea şi nu se justifică nici prin principiul că „n-are rost să te pui cu stăpînirea, pentru că sabia nu taie capul plecat“, nici prin acela că „astea sînt probleme de ridicat în adunări cu activul Ministerului, nu în revista noastră, care, nu-i aşa (?), publică studii cu rezultatele cercetărilor noastre“ ş.a.m.d.

Se lucrează la redactarea criteriilor de clasare a bunurilor de patrimoniu. O mulţime de specialişti le critică - unii, fără să le cunoască -, în lungi lamentări telefonice. Le-a combătut, cineva, în paginile unui articol? *Domnişoara Pogony*, a lui Brîncuşi, a fost transmisă moştenitorilor proprietarului de drept, urmînd să iasă, pentru moment, cel puţin, din circuitul public. A analizat cineva situaţia? Clădiri întregi - în care muzeele au fost instalate, în ultimii 50 de ani -, sînt revendicate de moştenitorii foştilor proprietari şi se află pe punctul de a se întoarce la aceştia. A pus cineva, pe hîrtie, o soluţie salvatoare (şi, totodată, corectă)? O mulţime de expoziţii mediocre se vernisează, aproape, săptămînal, pe teritoriul întregii ţări. Este, acesta, un semn de normalitate ori un semn al deprofesionalizării? Alte cîteva expoziţii excepţionale îşi închid porţile, fără ca *Revista muzeelor* să publice măcar un rînd despre ele. Oare autorii acestor

expoziții nu merită nici o laudă? Apar, din când în când, și cărți de muzeografie. Cine le citește și cine le critică? Se publică, în străinătate, zilnic, rafturi întregi cu publicații de specialitate. Cine le cunoaște și cine ni le recomandă?

Sînt întrebări ce - dacă le-am înșira pe toate - ar putea umple, singure, spațiul unui întreg număr de revistă. Sînt mirări, așa cum mirări se nasc și sub pana editorialistului din

Rebuilding: an explanation

Abstract

The author tries to explain some of the reasons for which the Romanian journal for museums had many unsolved problems in the last few years. They are

acest număr - pe care îl dedicăm, pentru prima oară, *muzeului în reconstrucție*. Este o temă pe care, mai mult ca sigur, vom mai avea prilejul să o ... reconstruim, asemenea unui Meșter Manole atins de bolile civilizației postmodernității biruitoare (deocamdată). Sînt întrebări la care așteptăm răspunsurile celor care cred că au ce spune.

28 aprilie 2000

linked with the general landscape in which the Romanian museums and their personnel are integrated: a worrying lack of interest in what is happening with the cultural institutions, at a general scale.